

कालरूपेणसंहर्तृत्वमाह त्वमेवेति लवाद्यैः कालावयवैः क्षिणोषि क्षपयसि तदेवंसृष्ट्यादिकर्तृत्वेऽपिनिर्विकारत्वमेवाह कूटस्थइति तत्रहेतवः आत्माज्ञानरूपः परमेष्ठीपरमेश्वरः अजः जन्मशून्यः महान् अपरिच्छिन्नः किंच जीवलोकएवकर्मवशाज्जन्मादिभिर्विक्रियते त्वंतुतस्यजीवः जीवनहेतुः यतस्तस्यात्मानियंता ॥ ३१ ॥ तत्कुतस्तत्राह त्वत्तइति त्वत्तोव्यतिरिक्तंयदिकिंचिद्भवेत्तर्हि तस्मात्तवजन्मादिविकारो नियम्यत्वादिकंवाभवेत् तत्तुनास्तीत्याह त्वत्तः परंकारणमपरंकार्यं तत्रच एजत् जंगममनेजत् स्थावरंचत्वद्यतिरिक्तं नास्ति ननुमद्वोधकशास्त्रंव्यतिरिक्तमस्तीतिचेत् न यतः विद्यावेदोपवेदादिविद्यास्थानानि कलाश्चतदंगानितवैवतनवः नतुत्वद्यतिरिक्ताः तत्कुतः यतः स्वंबृहत् ब्रह्मैवासि तदपिकुतः तत्राह हिरण्यरूपं ब्रह्मांडं गर्भयस्यसः त्रिपृष्ठः त्रिगुणात्मकस्य प्रधानस्य पृष्ठे परतः स्थितः अक्षरात्परतः परइत्यादिश्रुतेः ॥ ३२ ॥ ननु ब्रह्मांडशरीरस्य

त्वमेव कालो निमिषो जनानामायुर्लवाद्यावयवैः क्षिणोषि ॥ कूटस्थ आत्मा परमेषु यजोमहांस्त्वं जीवलोकस्य च जीव आत्मा ॥ ३१ ॥ त्वत्तः परं नापरमप्यनेजदेजच्च किंचिद्व्यतिरिक्तमस्ति ॥ विद्या कलास्तेतनवश्च सर्वा हिरण्यगर्भोऽसि बृहत्त्रिपृष्ठः ॥ ३२ ॥ व्यक्तं विभो स्थूलमिदं शरीरं येनेन्द्रियप्राणमनोगुणांस्त्वम् ॥ भुंक्षे स्थितो धामनि पारमेषु ये अव्यक्त आत्मा पुरुषः पुराणः ॥ ३३ ॥ अनंता व्यक्तरूपेण येनेदमखिलं ततम् ॥ चिदचिच्छक्तियुक्ताय तस्मै भगवते नमः ॥ ३४ ॥ यदि दास्यस्य भिमतां वरान्मे वरदोत्तम ॥ भूतेभ्यस्त्वद्विस्तृष्टेभ्यो मृत्युर्मा भून्मम प्रभो ॥ ३५ ॥ नांतर्बहिर्दिवा नक्तमन्यस्मादपि चायुधैः ॥ न भूमौ नां वरे मृत्युर्न रैरपि मृगैरपि ॥ ३६ ॥

जीवस्य मम कुतो ब्रह्मत्वं कुतो वा ब्रह्मांडगर्भत्वादितत्राह व्यक्तं कार्यमिदं तव शरीरं व्यक्तं सत्यमिति वा येन शरीरेण त्वमिन्द्रियप्राणमनसां गुणान्विषयान् भुंक्षे किंच पारमैष्ठ्ये परमेश्वर्ये धामनि स्वस्वरूपे स्थित एव भुंक्षे नतु अस्मदादिवत् स्वरूपतिरोधानेन अतस्त्वमव्यक्त आत्मानिरुपाधि ब्रह्मैव पुराणपुरुषश्चेत्यर्थः ॥ ३३ ॥ ननु ब्रह्मत्वं पुराणपुरुषत्वं कथमेकस्य तत्राह अनंतइति हे अनंत येन त्वया अव्यक्ते न मनोवचनागोचरेण रूपेण इदं विश्वं ततं व्याप्तम् तस्मै तुभ्यं भगवते अर्चित्यैश्वर्याय नमः भगवत्त्वे हेतुः चिदचिच्छक्तियुक्ताय चिच्छक्तिर्विद्या अचिच्छक्तिर्माया ताभ्यां युक्तायेति ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ अन्यस्मात्त्वत्सृष्टव्यतिरिक्तादपि हे भगवन् आयुधैर्मृत्युर्मा भूत् ॥ ३६ ॥